

خاقانی

افضل‌الدین بدیل‌بن‌علی نجّار، خاقانی شروانی در سال ۵۲۰ ه‍.ق در شروان در جنوب شرقی قفقاز به دنیا آمد. و در ۵۹۵ ه‍.ق در تبریز درگذشت و در مقبرة الشعراى محله سرخاب به خاک سپرده شد. خاقانی پس از فوت پدر نزد عمویش که پزشک بود میانی زبان و ادب عربی را آموخت و در همه علوم به حد کمال رسید. پس از مرگ عمویش به ابوالعلاء گنجوی که استاد شعرا به شمار می‌رفت، روی آورد. ابوالعلاء به تربیت او همت گماشت و دختر خویش را به همسری او درآورد و او را به خاقان اکبر منوچهر شروانشاه معرفی کرد و تخلص «خاقانی» را برای او گرفت. مرگ عمو و همسر و فرزند از دردناک‌ترین حوادث زندگی خاقانی است که قصاید سوزناکی درباره آن سروده است. مرثیه‌های دیوان خاقانی که در مرگ عزیزان سروده در ادبیات فارسی از شأن و منزلت خاصی برخوردار است.

صد هزاران گوی زرین داشت چرخ از اختران

زان میان یک گوی در خورد گریبان‌ت نبود

خاقانی از جمله بزرگ‌ترین شاعران قصیده‌سرا و از ارکان شعر فارسی است. نیروی اندیشه و استادی او در ترکیب الفاظ و آفرینش معانی و ابتکار مضامین جدید، و به کارگیری روشهای خاص در توصیف و تشبیه، معروف است. دیوان خاقانی